

Hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho học sinh tại các trường tiểu học thành phố Ninh Bình

Nguyễn Thị Kim Sửu*

*Hiệu trưởng trường Tiểu học Quang Trung, phường Nam Bình, TP Ninh Bình

Received: 16/08/2024; Accepted: 26/08/2024; Published: 5/9/2024

Abstract: Life skills education is one of the important educational activities in the general education program aimed at personal development, universal life skills development and basic life skills that Young people need it in everyday life. Life skills education activities have been deployed, combined and integrated with the general education program for many years. Since 2018, life skills education activities have had many improvements to be more compatible and consistent with the 2018 general education program issued by the Ministry of Education and Training. This article delves into the changes in life skills education activities before and after implementing the 2018 general education program, and proposes a number of measures to promote educational activities for life skills for students of primary schools in Ninh Binh city.

Keywords: Life skills education, Vietnam Educational Program 2018,, Primary schools at Ninh Binh City.

1. Mở đầu

Thuật ngữ “Kỹ năng sống” (KNS) đã được sử dụng trong lĩnh vực giáo dục và phát triển cá nhân. Tổ chức UNICEF đã đưa ra một quan niệm về kỹ năng sống một cách phổ quát, cũng như chỉ ra các kỹ năng sống cơ bản mà thế hệ trẻ cần có trong cuộc sống hằng ngày. Những nghiên cứu về KNS ở giai đoạn này thường tập trung vào làm rõ quan niệm và 12 giá trị phổ biến ở các quốc gia khác nhau.

Với những nhận thức trên, có thể khái quát: GDKNS là một quá trình dưới vai trò chủ đạo của nhà giáo dục, giúp người học có hành vi phù hợp, cách ứng xử tích cực có thể kiểm soát, quản lý có hiệu quả các nhu cầu và những thách thức đối với bản thân trong các mối quan hệ của ở gia đình, nhà trường và xã hội.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Thực trạng HĐGD KNS cho HS TH TP Ninh Bình trước khi thực hiện Chương trình GDPT 2018.

Cùng với tiềm năng về văn hoá, du lịch; Ninh Bình còn là nơi có nhiều cơ sở giáo dục đào tạo tập trung như: Trường Đại học Hoa Lư, Trường Cao đẳng y tế, Trường Cao đẳng nghề Lilama,... Những cơ sở giáo dục này đã góp phần tạo nên không khí học tập sôi nổi cho thế hệ trẻ thành phố Ninh Bình.

Về GD phổ thông, toàn thành phố Ninh Bình có 47 trường gồm 15 trường mầm non, 14 trường TH, 12 trường THCS, 05 trường THPT và 01 TTGD TX. Từ năm 2006, toàn bộ các trường TH trong địa bàn

thành phố Ninh Bình đều đạt chuẩn quốc gia, điều này là một thành tựu đáng chú ý trong lĩnh vực giáo dục. 100% các trường học đều học 2 buổi/ngày, 100% các trường đều học môn tự chọn Tiếng Anh và Tin học. Toàn bộ các trường trên địa bàn đều áp dụng hệ thống CNTT tiến bộ vào quá trình giảng dạy và quản lý. Hiện nay, 100% các trường đều đã sử dụng các phần mềm quản lý cơ sở giáo dục, phần mềm hỗ trợ giáo viên, phần mềm trong công tác quản lý giáo viên, quản lý HS, quản lý chất lượng dạy và học... Có 05 trường đạt tiêu chuẩn kiểm định chất lượng giáo dục cấp độ 3.

Đề tiến hành nghiên cứu, khảo sát và phân tích một số khía cạnh về giáo dục kỹ năng sống trước và sau khi triển khai chương trình giáo dục phổ thông 2018, nhóm nghiên cứu chúng tôi đã tiến hành khảo sát tại 05/14 trường TH thành phố Ninh Bình, bao gồm các trường TH: Tân Thành, Đông Thành, Ninh Khánh, Quang Trung, Ninh Phong. Đây là các trường đại diện khu vực vùng trung tâm, ven thành phố, khu vực xã thuộc thành phố Ninh Bình.

Các phương pháp khảo sát được vận dụng bao gồm: Phương pháp điều tra bằng bảng hỏi, Phương pháp phỏng vấn sâu, Phương pháp quan sát để quan sát, đánh giá các hoạt động giáo dục ở các nhà trường, để phân tích phân tích thực trạng.

Kết quả khảo sát cho thấy các nội dung giáo dục đều ở mức thấp ĐTB 93,1. Nội dung giáo dục KNS cho HS còn sơ sài, hình thức chưa đa dạng. Chưa phối hợp được các lực lượng GD KNS ngoài nhà

trường, việc Giáo dục KNS cho HS TH mới chỉ dừng lại ở các tiết chủ nhiệm, sinh hoạt lớp, do GVCN đảm nhiệm. Do vậy hiệu quả GD KNS cho HS chưa cao. HS chưa có các kỹ năng thiết yếu về cuộc sống, các kiến thức học tập còn bó hẹp phạm vi lớp học chưa được tham quan, trải nghiệm đến các làng nghề, các trang trại, các khu công nghiệp trong địa phương, ngoài địa phương.

Từ thực tế này, đặt ra yêu cầu cho các nhà QLGD nắm rõ mức độ thực hiện của mục tiêu của hoạt động GD KNS cho HS. Từ đó có định hướng đúng đắn và kế hoạch để đạt được mục tiêu giáo dục kỹ năng sống cho HS giai đoạn trước khi áp dụng Chương trình giáo dục phổ thông 2018.

2.2. Thực trạng HĐGD KNS cho HS TH TP Ninh Bình sau khi thực hiện Chương trình GDPT 2018.

Theo Chương trình GDPT 2018, hoạt động giáo dục KNS được coi là chìa khóa mở cánh cửa thành công trong tương lai của HS. HS học KNS mỗi tiết một tuần, ngoài ra việc rèn luyện các giá trị sống và các KNS được lồng ghép trong tất cả các môn học và hoạt động của cá nhân HS cũng như các nhóm, các lớp, các khối & toàn trường (sinh hoạt lớp, chào cờ). Chương trình giáo dục KNS được xây dựng riêng theo hướng tích hợp, giáo dục đồng thời cả KNS (bao gồm KNS nền tảng, KN mềm & KN xã hội).

a) Thực trạng thực hiện mục tiêu giáo dục KNS cho HS TH tại thành phố Ninh Bình giai đoạn 2020 - 2023

Với mong muốn thông qua các hoạt động giáo dục giáo dục KNS, HS sẽ hứng thú, chủ động rèn luyện và phát triển các giá trị sống, KNS tích cực, tăng tính chủ động, tự tin, biết sống có trách nhiệm với bản thân, gia đình, trường học, cộng đồng.

Kết quả khảo sát cho thấy, cán bộ, giáo viên và cha mẹ HS đánh giá mức độ thực hiện mục tiêu giáo dục KNS cho HS trường các TH khá cao, thể hiện điểm trung bình trung mức độ thực hiện mục tiêu giáo dục KNS là $X = 3,236$ (Min = 1; Max = 4).

Trong đó, mức độ thực hiện các mục tiêu giáo dục KNS khác biệt nhau thể hiện trong việc không đồng đều trong đánh giá về mức độ thực hiện của các mục tiêu. Những mục tiêu được đánh giá có mức độ thực hiện tốt nhất là: Giúp HS biết cách giải quyết một cách tích cực các vấn đề trong cuộc sống có điểm trung bình là 3,773 xếp thứ nhất trong 7 mục tiêu. Tiếp theo là mục tiêu Giúp HS có hành vi ứng xử tích cực với môi trường xung quanh có điểm trung bình là 3,427 xếp thứ 2 trong 7 mục tiêu.

Những mục tiêu được đánh giá có mức độ thực

hiện kém nhất là: Làm cho HS yêu thích học tập, góp phần nâng cao chất lượng học tập có điểm trung bình là 2,832 xếp vị trí cuối cùng trong 7 mục tiêu. Tiếp theo là mục tiêu giúp HS ứng phó với những thay đổi của Công nghiệp 4.0 và giúp HS thành công trong các môi trường cạnh tranh toàn cầu ĐTB 3,092.

Căn cứ vào kết quả trong bảng trên cho thấy những mục tiêu giúp HS biết cách giải quyết một cách tích cực các vấn đề trong cuộc sống hiện tại đang được thực hiện khá tốt. Chứng tỏ rằng đa số giáo viên tập trung vào những mục tiêu trước mắt, giúp HS giải quyết những vấn đề của hiện tại. GV chưa thực hiện tốt các mục tiêu chuẩn bị cho cuộc sống trong xã hội tương lai của trẻ. Đặc biệt, GV chưa thực hiện tốt mục tiêu GD KNS là làm cho trẻ yêu thích học tập, góp phần nâng cao chất lượng học tập. Đây là một vấn đề cần có giải pháp để việc học KNS trở nên nhẹ nhàng và tự nhiên khiến trẻ vui thích khi học tập.

b) Thực trạng thực hiện nội dung giáo dục KNS cho HS TH tại thành phố Ninh Bình giai đoạn 2020 - 2023

Nội dung chương trình giáo dục KNS ở trường TH tích hợp những giá trị cốt lõi của con người Việt Nam, 12 KNS nền tảng để trở thành công dân toàn cầu. Ngoài ra chương trình học sẽ được lồng ghép với những hoạt động trải nghiệm được chất lọc, điều chỉnh từ các chương trình quốc tế như chương trình học tập cảm xúc - xã hội (SEL) và chương trình KN thế kỉ XXI – KN học tập để thành công.

Từ kết quả bảng trên cho thấy cán bộ, giáo viên và cha mẹ HS đánh giá mức độ thực hiện nội dung giáo dục KNS cho HS các trường TH thành phố Ninh Bình là khá tốt, thể hiện điểm trung bình trung mức độ thực hiện mục tiêu giáo dục KNS là $X = 3,213$ (Min = 1; Max = 4).

Mức độ thực hiện được đánh giá là khá đồng đều ở các nội dung giáo dục KNS. Những KN được đánh giá có mức độ thực hiện tốt hơn là: Kỹ năng giải quyết vấn đề điểm trung bình là 3.589; Kỹ năng đặt mục tiêu điểm trung bình là 3.530; Kỹ năng lắng nghe tích cực điểm trung bình là 3.438. xếp thứ bậc 1; 2; 3 trong 23 KN.

Những KNS được đánh giá có mức độ thực hiện kém nhất là: Kỹ năng tư duy phê phán điểm trung bình là 2,005; Kỹ năng tư duy sáng tạo điểm trung bình là 2,643, xếp thứ bậc cuối cùng trong 23 KNS.

Căn cứ vào kết quả trong bảng trên cho thấy các nội dung GD KNS thông qua các HĐTN được nhà trường trú trọng thực hiện nên hầu hết HS đều thực

hiện khá tốt. Đây cũng là những KN cơ bản cần được hình thành và phát triển ở lứa tuổi HS TH. Song bên cạnh đó cũng cho thấy một số KN giúp HS thành công hơn trong môi trường cạnh tranh toàn cầu thì chưa được quan tâm một cách đúng mức như: *KN tư duy sáng tạo, KN tư duy phê phán*. Như vậy, nhà trường cần chú ý hơn tới việc tăng cường GD cho HS những KN này cho phù hợp với từng giai đoạn phát triển của các em.

c) *Thực trạng các hình thức và phương pháp giáo dục KNS cho HS TH thành phố Ninh Bình giai đoạn 2020 - 2023*

Nhìn vào bảng trên cho thấy, cán bộ, giáo viên và CMHS đánh giá mức độ thực hiện các hình thức giáo dục KNS cho HS trường TH ở mức độ khá, thể hiện điểm trung bình trung mức độ thực hiện mục tiêu giáo dục KNS là $X = 2,884$ (Min = 1; Max = 4).

Mức độ thực hiện các hình thức giáo dục KNS khác biệt nhau thể hiện trong việc không đồng đều trong đánh giá về mức độ thực hiện của các hình thức GD. Những hình thức giáo dục KNS được đánh giá có mức độ thực hiện tốt nhất là: giáo dục KNS trong các tiết dạy KNS có điểm trung bình là 3,481 xếp thứ nhất trong 8 hình thức giáo dục. Tiếp theo tổ chức các buổi hội thảo về vấn đề liên quan đến GD KNS cho HS có điểm trung bình là 3,054 xếp thứ 2; Tổ chức các hoạt động văn, thể, mỹ với điểm trung bình 2,978 là những hình thức có kết quả cao nhất trong 8 hình thức giáo dục.

Những hình thức giáo dục KNS được đánh giá có mức độ thực hiện kém nhất là: GD KNS thông qua các bài giảng của tất cả các môn học có điểm trung bình là 2,054 xếp vị trí cuối cùng trong 8 hình thức giáo dục KNS. Điều đó cho thấy việc đổi mới phương pháp dạy học của GV vẫn còn bất cập. GV vẫn quan tâm nhiều đến việc truyền thụ tri thức chứ chưa đưa nhiều các hoạt động trải nghiệm vào môn học.

Qua tìm hiểu thực tế và kết quả điều tra thấy rằng: nhà trường đã tổ chức thực hiện tốt hình thức GD KNS thông qua tiết dạy riêng biệt, tổ chức tốt các hội thảo với sự phụ trách của đội ngũ GV được đào tạo bài bản, đúng chuyên ngành về GDKNS. Tuy nhiên, muốn hình thành KNS cho HS đạt hiệu quả tốt hơn thì thông qua nhiều hình thức với sự tham gia của tất cả các LLGD. Hình thức GD KNS tích hợp nội dung GD KNS vào tất cả các môn học để việc học trở nên nhẹ nhàng, vui vẻ và các em trau dồi KNS một cách tự nhiên, hàng ngày qua từng nội dung của tất cả các

môn học chưa được thực hiện tốt vì GV phụ trách các bộ môn này còn gặp nhiều khó khăn trong việc triển khai các tiết dạy tích hợp. Điều này cho thấy nhà trường cần chỉ đạo cụ thể, sâu sát hơn để các hình thức này đạt được hiệu quả cao hơn. Nhà trường đã quan tâm tới việc tạo môi trường để HS thực hành, vận dụng các KNS được học. Hình thức GD KNS của nhà trường được tổ chức rất phong phú đa dạng song nhiều và hơi dàn trải và chưa thực sự có chiều sâu, chưa khai thác hết hiệu quả GD KNS cho HS thông qua các HĐ này.

3. Kết luận

Hoạt động giáo dục KNS là một trong những nội dung quan trọng trong quá trình giáo dục của các trường TH. GD KNS không chỉ hướng đến việc truyền đạt kiến thức mà còn tập trung vào sự phát triển toàn diện của HS. Hoạt động giáo dục KNS giúp các em nâng cao tính chủ động và sáng tạo, khuyến khích phát triển nhân cách, khả năng tự học, tự trải nghiệm.

Hoạt động giáo dục của nhà trường, góp phần hình thành một số năng lực cho HS để các em trở thành một thế hệ mới có khả năng ứng phó với những thay đổi của Công nghiệp 4.0, chuẩn bị cho những công việc hiện nay chưa tồn tại. Thành công trong các môi trường cạnh tranh toàn cầu Hoạt động giáo dục KNS giúp các em phát huy tính chủ động, sáng tạo của các em.

Hoạt động giáo dục KNS giúp nhà trường đạt được mục tiêu đề ra nhằm đem lại hiệu quả cao hơn cho hoạt động giáo dục KNS cho HS TH. Kết quả khảo sát cho thấy có sự thay đổi theo chiều hướng tích cực về hoạt động giáo dục KNS sau khi áp dụng chương trình giáo dục phổ thông 2018.

Tài liệu tham khảo

1. Nguyễn Kim Anh (2020), *Tích hợp giáo dục kỹ năng sống cho HS lớp 6 thông qua dạy học văn bản truyện hiện đại Việt Nam*, Luận văn thạc sỹ Đại học Quốc Gia Hà Nội, Việt Nam.
2. Nguyễn Kỳ Anh (2010), *Giáo dục kỹ năng sống trong các môn học ở TH*, Bộ GD&ĐT.
3. Nguyễn Thanh Bình (2014), *Giáo trình chuyên đề giáo dục kỹ năng sống*, Nxb Đại học sư phạm.
4. Lê Thị Duyên (2023), *Giáo trình phương pháp giáo dục giá trị sống và kỹ năng sống*, Việt Nam.
5. Lê Huy Hoàng (2021), "*Giáo dục kỹ năng sống trong chương trình giáo dục phổ thông 2018*", Tạp chí giáo dục.
6. Lê Ngọc Hưng (2020), *Quản lý giáo dục theo hướng số hóa*, Đại học Quốc gia Hà Nội.